

Матвійчук О.Є.,
науковий співробітник
відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів
Державної науково-педагогічної бібліотеки України
ім. В.О. Сухомлинського,
кандидат педагогічних наук
Ел. пошта: osvita-teka@ukr.net

Oksana Matviichuk,
Researcher of the Department of Scientific and
Documentary Support,
V. O. Sukhomlynskyi State Scientific
and Pedagogical Library of Ukraine,
PhD (Pedagogical Sciences)
E-mail: osvita-teka@ukr.net
ORCID iD 0000-0002-8555-3645

<https://doi.org/10.28925/2524-2644.2020.2-10.9>

УДК 026:37:316.77](083.132)(049.32)

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОСВІТЯНСЬКИХ БІБЛІОТЕК

SOCIO-CULTURAL POTENTIAL OF EDUCATIONAL LIBRARIES

(Освітнянська бібліотека в сучасній системі соціокультурних комунікацій : метод. рек. / НАПН України, ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського ; [авт.-упоряд.: С.М. Глазунова, Я.М. Ніколаєнко, Я.Є. Сошинська ; наук. ред.: Т.В. Добко, Л.О. Пономаренко]. — К., 2019. — 74 с. — (Серія «На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек» ; вип. 22). — Режим доступу : https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2019/07/Educational_Library_in_the_Socio-Cultural_Communications_2019.pdf).

У сучасних умовах практично неможливо усвідомлювати, планувати та організовувати освітній процес без певного знання соціокультурної сфери, без урахування перспективних цінностей суспільства в нових умовах людської діяльності. Саме бібліотеки України є базовими елементами культурної, наукової, освітньої, інформаційної інфраструктури країни. Вони відіграють важливу роль у науково-інформаційному забезпеченні інноваційного розвитку суспільства. Тому щойно видані методичні рекомендації «Освітнянська бібліотека в сучасній системі соціокультурних комунікацій», в яких розкрито зміст, функції, актуальні напрями, форми і методи соціокультурної діяльності бібліотек, викликають незаперечний інтерес не лише у бібліотечних фахівців, але й в усіх учасників освітнього процесу.

Мережа освітянських бібліотек України є найчисленнішою й об'єднує 18 066 бібліотек Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України, серед них — близько 15 000 бібліотек закладів загальної середньої освіти. Головним координаційним науково-методичним центром мережі освітянських бібліотек Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України є Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського

Національної академії педагогічних наук України (ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського НАПН України). Ця установа приділяє значну увагу науково-методичній підтримці та інформаційному забезпеченню діяльності освітянських бібліотек.

В останні роки посилюється увага бібліотекарів-практиків до соціокультурних комунікацій, відбувається активне освоєння соціокультурних, ігрових, творчих, розвивальних технологій бібліотечної діяльності, тому методичні рекомендації, які рецензуються, є дуже актуальними.

Видання підготували наукові співробітники бібліотеки: С. Глазунова, Я. Ніколаєнко, кандидат історичних наук, доцент Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», науковий співробітник бібліотеки Я. Сошинська. Важливо зазначити, що науково-методичний супровід підготовки рекомендацій забезпечили знані фахівці бібліотечно-бібліографічної справи, зокрема доктор наук із соціальних комунікацій, старший науковий співробітник, завідувач відділу науково-бібліографічної інформації Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського Т. Добко, кандидат наук із соціальних комунікацій, завідувач відділу науково-документного забезпечення,

соціокультурної діяльності та міжнародних зв'язків ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського Л. Пономаренко. Рецензентами виступили кандидат історичних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу наукової реферативної та аналітичної інформації у сфері освіти ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського А. Селецький та кандидат історичних наук, старший науковий співробітник відділу теорії та методології бібліотечної справи Інституту бібліотекознавства Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського О. Яковенко.

У методичних рекомендаціях читач має змогу ознайомитися з результатами дослідження терміносистеми «соціокультурна комунікація», матеріалами про ресурсне забезпечення соціокультурної діяльності освітянських бібліотек, дізнатися про приклади соціального партнерства між бібліотекою та громадою. У закладі освіти бібліотека здійснює соціокультурну діяльність у кількох напрямках і виконує головні традиційні функції, зокрема інформаційну, освітню, культурну, а також соціальні — комунікативну, компенсаторну, меморіальну, соціалізаційну, дозвіллеву (рекреаційну). Тому наведені у рекомендаціях приклади соціокультурних програм, проектів і заходів освітнього та культурного спрямування будуть доволі корисними.

Упорядники акцентують увагу на такому важливому напрямі соціокультурної діяльності освітянських бібліотек, як національно-патріотичне, громадянське виховання, що передбачає комплексну діяльність: організацію та проведення освітньо-виховних, інформаційно-просвітницьких, культурологічних, міжнародних, науково-методичних заходів із національно-патріотичного виховання, підвищення рівня професійної компетентності у сфері виховання дітей та молоді; залучення до процесів національно-патріотичного виховання діячів сучасної культури, мистецтва, науки, спорту, волонтерів та ін. Завдяки додатку «Сценарії виховних заходів, уроків, тренінгів», який містить перелік рекомендованої літератури із 144 позицій, читач має змогу більше дізнатися про практичний досвід проведення соціокультурних заходів у бібліотеках. Серед традиційних та найпоширеніших форм такої

роботи особливу увагу приділено організації книжкових виставок. У процесі ознайомлення з виданням можна зробити висновок, що бібліотека дедалі частіше виходить за межі популяризації винятково книжкових форм діяльності, встановлюючи тісні культурні зв'язки з іншими сферами (літературою, мистецтвом, інформаційно-комунікаційними технологіями), орієнтується на інтегровані форми роботи, використовує варіативні моделі бібліотечного обслуговування для задоволення дозвіллевих потреб користувачів.

Набагато менше уваги укладачі методичних рекомендацій приділили іншим напрямам соціокультурної діяльності: збезпеченню культури читання (популяризації й просуванню читання); формуванню естетичних поглядів молоді через літературу і мистецтво; краєзнавчій просвіті. Недостатньо у виданні висвітлено також питання діяльності освітянських бібліотек як майданчиків неформальної та віддаленої освіти для різних категорій користувачів (вчителів, батьків, членів громади).

Незважаючи на зазначені зауваження, методичні рекомендації, які містять вказівки, роз'яснення та мають на меті надати методичну допомогу бібліотекарям у системі соціокультурних комунікацій, підготовлено на високому науковому рівні. Вони є важливими рекомендаційними матеріалами для освітянських бібліотек, оскільки формулюють нові цілі, напрями і сприяють високій ефективності бібліотечної діяльності, спонукають до творчого пошуку і розширення переліку доступних ідей та інструментів соціокультурної роботи. Безперечно, праця фахівців відділу науково-документного забезпечення, соціокультурної діяльності та міжнародних зв'язків ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського на чолі з директором, доктором педагогічних наук, професором, членом-кореспондентом НАПН України Л. Березівською заслуговує високої оцінки та широко використовуватиметься у бібліотеках різних типів незалежно від відомчого підпорядкування.

Подано до редакції: 26.11.2020 р.

Прийнято до друку: 28.12.2020 р.